ч 199. (9.759) Львів, второк 3. вересня (21. серпня ст. ст.) 1918. Рік XXXIX.

ДІЛО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щадн. 26.726.

Адреса тел.: „Діло—Львів".

Число телефону 565.

Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

в Австро-Угорщині:
місячно . . . . 5·— К.
чвертьрічно . . . 15·— „
піврічно . . . . 28·— „
цілорічно . . . . 56·— „

у Львові (без достави):
місячно . . . . 4·— К.
чвертьрічно . . . 12·— „
піврічно . . . . 22·— „
цілорічно . . . . 44·— „

в Німеччині:
піврічно . . . . 28·— М.
цілорічно . . . . 56·— „

За зміну адреси платить ся 50 с.

Ціна оголошень:

Рядок петітовий, дрібнішого письма або його місце 60 с., в надісланих 1 К., в оповістках 1·50, в реклямній части перед або по тексті 2 К. Некрологи 2 К. Сильнійше друком виділені. Оголошення на суботу і неділю підвищені.

Постійні оголошення за особливою умовою.

Один примірник коштує у Львові 16 с. на провінції 20 с.

Видає: Видавнича Спілка „Діло". Начальний редактор: Д-р Василь Панейко.

Доля українського народу в Галичині.

Львів, 2. вересня 1918.

Сими днями вислало товариство „Сільський Господар" ось яке пропамятне письмо мигропевичому ординаріятови:

„Краєве Товариство „Сільський Господар", сповнюючи обовязок, вложений на нього ц. к. властями силою обовязуючого його статута, уважає безумовно конечним забрати голос у теперішній хвилі, щоби запобігти лихові, яке грозить українському хліборобському населенню, а яке може потягнути необчислимі шкоди як для краю, так і для держави.

Хоч культурне, економічне і політичне положение українського хліборобського населения в Галичині і перед війною не було завидним, то з хвилею її вибуху зійшло воно на дорогу, яка нашій нарід, не вихований в такій любови, до своєї церкви і християнської морали та не так сильно привязаний до династії, могладби справді привести прямо до революи.

Не жалувало сього українське хліборобство, що в поміж усіх націй австро-угорської держави найбільший його процент покликано до служби в полі, та що найбільший процент кращого його синів упало в бою, як також, що реквізиції у вповні оправданих законами случаях оставали без успіху, бо вірив, що боронячи державу, боронить і свою рідну землю та що кровю своєї молодіжи окупить собі ліпшу долю.

Та найшли події, яких український хліборобство, приготований на всякі страхіття війни та її наслідки і із довголітнього досвіду, свідомий свого положення в краю, ніколи не надіяв ся.

Вже з самого початку війни, в серпні та вересні 1914 р. знайшовся він, щоби ужити воєнного висилку, в передвійськ огні. З одного боку його відвічний ворог, що поставив собі метою стерти українське ім'я з лиця землі, а з другого органи краєвих і державних властий, які сперш сотки найдійнійших і найсвідомійших єдиниць як з поміж української інтелігенції, так і священства видалили з краю

, а відтак десятки тисячів невинних людей юстифікували на самі перші ліпші особистого ворога або без того на просте зовсім безосновне підозріння. У своїй злобі не ушанувано навіть найвищих достойників української церкви. Факти занадто звісні і стверджені навіть регабілітаційними процесами, як щоби треба про них розводитися ширше.

Надалше страшними вістями, що надходили зі вближаючися фронтом, лишене всяких подробиць і оціки та стерпезане органами властий, українське хліборобське населення кидало свої доміки і ратувало життя. Та богато з них не врятувало його.

Але були між українським хліборобством і такі, що не хотіли кидати рідної стріхи, щоб вилля вирвати від певної кулі, чим іти в світ за очі, розуміючи, що смерть від ворога се смерть вічесна, се жертва, дохинена до народного капіталу. Та так власти часто зовсім без потреби силою евакуювали, пакуючи мов не людей у літерні товарові вагони й везли місяцями серед голоду і холоду, яких зазнали їх, хвали й пововина не вернула вже домів. Досить тисяч грабів, розкиданих по висилкових таборах, свідчать про се. А лежать у тих гробах не старці, а цвіт і будучність українського народу, його жітвора, яка в нужди і голоді мерла ще від моровиці пешести.

Та не лиш життє стратили сі многі з них в тісняві. Вони стратили і се, що з їх смертю мало перейти в спадщині, а коли сі згинули на полі.

Тільки дуже малий процент евакуованих та добровільних населенців вміг свій живий і мертвий інвентар та домашні статки, які прихапцем нераз протягом одної години, полишеної на евакуацію, забрав зі собою, довести до виселенецьких таборів. Над полишеним майном розтягнуло свою опіку військо. Часть взяло військо на свій ужиток, а з живого інвентаря, якого не могло на раві спотребувати і яке не згинуло в нужди в дорові передано останню часть краєвим властям в західній Галичині, як предмет без власника. В сей спосіб повстало звісних 12.000 безланських штук рогатої худоби. Річ у двайцятім столітю прямо немислима до подумання.

Девять десятки інвентаря за забраних домашних схаток стратила виселенці чи то через реквізицію властей, чи то силою обставин, що не маючи спроможности везти його дальше з собою лишали його по дорові або пропали за безцін.

Про житє у виселенецьких таборах та в місцях інтернования, в яких поїло ся і від найльояльнійших горожан держави не можемо згадувати. Воно завадто звісне з парляментарної трибуни і незаперечне міродатними чинниками. В кінці надійшла хвиля, о яку так горячо молилося українське хліборобське населення. Ворог вістав відпертий!

І забув нарід про стратене, цілорічне лихолітє. Нещасні виселенці хотіли вернути кождої хвилі до рідного села, щоби кинути зерно до землі, щоби мати самому що їсти і дати ще иншим, що грудьми боронять вітчину. Та їх не пускали, а всі заходи людей доброї волі остали, або зовсім без успіху, або вінчалися такими мінімальними, що про них і згадувати не слід. Аж по довгих-довгих місяцях почали власти позволяти вертати домів. І вернули...

Вернула родичі без дітий, діти без родичів, а всі з жебрачою торбою на плечах, без майже весь інвентар, майже всякі домашні остатки пропали в таборах чи то реквірované властями, чи продані за безцін в обороні перед голодовою смертю. А вернувши, побачали тільки ревалини і згарища із своїх домівок, заросліе буряном так, що і межи не знати. Та населенє жиле надією, яку піддержували в нім його народні провідники, а саме, що держава відбудує його домівки, верне йому шкоди, поможе загоїти страшні рани. Але минув рік а в деяких сторонах два і три, а в тої відбудови так якби не було сліду. Нарід знає, що є Централля для відбудови краю, що правительство дало на сю ціль міліярди, чує, що там у західній Галичині навіть дійсно відбудовують, бачать, що велика земельна посілість бере тотки тисяч відшкодования і піомог, а село, щоби відбудувати його не може діждатися. А коли вдасться і добути яку дво-тритисячну підмогу, то вона у виду страшної спекуляції будівельними матеріялами вистарчає хиба на кинене підвалини. Вправді власні та центральні власти урядкують час від часу інспекційні поїздки по Галичині, щоби переконатися про успіхи і хід відбудови, але українське населенє навчене досвідом не привязує до них жадної надії і уважає їх прямо безцільними а про де і влишними, бо дотичні чинники могліби із висоти виданих Централлю квот на відбудову українського хліборобства переконатися, що за сі квоти в теперішних відносинах відбудова хоч би найнужденнійшої хати є немислима. Бо коли в 1916 р. у західній части на відбудову хліборобського господарства видано пересічно 12 до 14 тисяч корон, то в 1918 р. на відбудову українського хліборобського господарства у східній Галичині приявляється пересічно 4 до 6 тисяч корон, а тільки виїмково більше — і то виплачуваних по нарусот корон, хоч за той час ціни будівельного матеріялу зросли в пятеро.

І копає собі український хлібороб землянки, щоби не замерзнути в зими, а колиби важився зайняти землянку, вроблену військом у минулих роках, та послужити собі дошками, які може взяті в його хати, то стрінувсяби з закидом крадіжи, а запізнавсяби з наслідками, які предвиджує за сей „злочин" дотичний параграф.

І перезимувало українське населенє зиму, хоча принесло чималу жертву-гекатомбу із тих, що вже не мали сили видержати. Та ще кріпилося надією, що настануть для нього ліпші часи, коли зможе засіяти свою ниву і хоч по літах нагодувати свою дитину.

Та тут стрінуло його нове розчарованє. І живого інвентаря, який вдалося йому урятувати на чужину, віддано йому приміром з табору в Гмінді із приведених 2000 штук коров сього 713. Часть із сих 2000 штук віддано тамошному населенню, а і з 160 штук коров, які остали в бараках, не діставали діти виселенців ні ложки молока. Із коний, які українські виселенці взяли зі собою на чужину, віддала управа табору в Гмінді всего 84 штук Централі, яка переслала їх Експозитурі рільничій в Богородчанах, де їх віддано до диспозиції великої власности, а із 12.000 штук рогатої худоби українських хліборобів, якої військо вже не спотребувало, а віддало до диспозиції Краєвого Правительства, Централя не тільки не віддала ні одної штуки, українському хліборобському населенню, але не дала навіть сотика відшкодования за неї.

Те саме сталося з мертвим інвентарем. Із возів та інших господарських знарядів, які виселенці по тисячних пригодах привезли зі собою до табору в Гмінді, передала Управа бараку Централі 211 вагонів ріжних складових частий, які вона переслала Експозитурі рільничій в Богородчанах до її диспозиції, хоч після інтенцій і виразної директиви центральних властий сі знаряди мали бути передані до диспозиції Тов. „Сільський Господар" до розділу між евакуованих.

Та незначну тільки часть мертвого інвентаря та домашної обстанови могли взяти зі собою виселенці. Без порівнання більша лишилася на місці. Коли ж виселенці, які числили, що хоч частину полишеного інвентаря застануть в дома, вернули домів, дізнали нового страшного заводу. Із полишеного мертвого інвентаря не застали нічо, бо одну часть забрало військо до свого ужитку, а друга опинилася в руках власників більшої посілости, котрі одержали позволенє вернути домів скорше чим селяни.

Проста справедливість вимагалаби, щоби так страшно скривдженє хліборобське населенє дістало відшкодованє, або хоч підмогу від Централі на справленє господарських знарядів. Та се не сталося. Грошеву підмогу дістало хліборобське населенє в мінімальній скількости, а підмоги в натурі, яка серед теперішних цін і неможливости закупна одинока має спільність, жадної. Та тут прийшли хліборобському населенню в поміч його власні рільничі та економічні організації, як „Сільський Господар" і инші. Завдяки їм закупило хліборобське населенє дещо із живого і мертвого інвентаря о скільки се було можливим і готове було приступити до управи поля. Але виринула нова трудність. Обробленого поля не було чим засяти, бо селянство збору з попереднього року не мало, а Централя призвала по кілька сотнарів зерна на цілу громаду так, що на одно господарство випало людей по кілька кілограмів. І сю трудність хоч в части усунуло селянство, закуповуючи зерно на засів по великанських цінах у покутних гандлярів.

Коли ж прийшов час пільних робіт стрінула селянство нова несподіванка в виді приказу обробити наперед лани більшої посілости з довозу оніся свої власні, хоч в закона, який велівби занедбати роботу на своїм поли в користь роботи на чужім нема, але в дійсности мусів селянин на приказ властий вперед обробити панські лани, що найтяжше відбилося на безземельнім хліборобськім пролетаряті, яких за свою примусову працю на панських ланах

не одержував иншої винагороди, як тільки незначну грошеву, за яку не міг і не мав де закупити собі і родині конечних до життя харчів. Коли ж сей голодний пільний робітник не був в силі виконати тільки праці, що правильно відживлений в нормальних часах, властителі посілостий, не хотячи сего зрозуміти, інсинували йому пасивний опір, або і антисоціяльні інсиції.

Та не лише голод заглянув до затн хліборобського безвевельного населення. Ціле селянське населене східної Галичини не одержало в Централі приділу шкіри та иншнх сирівців потрібних до виробу одежі. До голоду причинився ще і брак одіня.

В тих невиносимих відносинах остались селянству одинокими опікунами його народні провідники та економічні організації, які ужили всяких законних середників, щоби хоч в части улекшити його незавидну долю. Та за се винено на них підозріне, що вони під предметом соціяльної помочи для селянства ведуть протидержавну агітацію. В слід за сим пішли супроти них доходження по цілім краю. Коли ж уважиться, що се українське хліборобське населенне, яке із усіх австро-угорської держави найбільше потерпіло в теперішній війні віддало найбільший процент своїх синів на кровавую службу в оборонї держави, яке десятками тисячів невинно ксгифіксвано, і часто без потребо евакуовано з його хат, з яких спісля полишилися тільки згарища і розвалини і яких доси не відбудовано, яке стратило десятки тисячів своєї дітвори по виселенецьких таборах, якому забрано або знищено живий і мертвий інвентар та домашні статки і за се доси рівнож не відшкодовано, якому не уділено ні підмог на засіви ні живности та сирівців на одіж, велено працювати в голоді на панських ланах в неказанною шкодою для власного господарства, коли ж уважиться дальше, що сьому многостраждальному і до безграниць терпеливому українському хліборобови відбирається послідну опіку, яку воно власними силами виплекало собі у своїх економічних та господарських організаціях через те, що його провідником та природним опікуном інсинується антидержавні домагання, то виходить, що якимсь вругам ходить о се, щоби се хліборобство українське населенне спровокувати до розпучливих кроків у сих трудних для держави хвилях. Супроти безприкладно тяжких відносин уважає Краєве Товариство „Сільський Господар" своїм обовязком звернутися з просьбою до митрополичого ординаріяту, щоби звернув увагу Вел. духовенства на сей найновіший а у своїх наслідках дакеко ідучий акт нелюдської злоби і поручив йому, щоби воно у сій тяжкій хвилі не полишило нещасного населення своїх світлих рад і вказівок, щоби ужило всяких способів і не дало йому спровокуватися лихим людям, постояло як личить правдивим і природним опікуном за права свого народу, хочби прийшлося йому за се стратити ласку серед деяких кругів і перетерпіти, як се воно умило зробити нерав в сборонї правди і справедливости. А зробить воно се без сумніву не лише в інтересі краю та держави. Се буде для нього правдивою відрадою, що його природні опікуни, духсвні вітці, не опустили його в тяжкій хвилі життя напіть в наражением власних інтересів.

Політичні наради у Відні.

БЕРЛІН, 1. вересня (Вольф). Державний секретар уряду заграничних справ Гінце удасться, як довідуємося, в понеділок на політичні наради до Відня.

Замах на Леніна в Москві.

Вбивство комісаря для внутрішних справ в Петрограді.

Львів, 2. вересня 1918.

Дня 30. серпня о 9 год. вечером виконано в Москві замах на Леніна. Телеграми кореспонденційного Бюра доносять, що Ленін промовляв на зборах робітників в фабриці Михельсона. Коли опустив збори, вдержали його дві жінки і розпочали з ним розмову про останній декрет в справі довозу пожиги до Москви. Підчас сеї розмови впало три стріли, з яких два поцілили Леніна. Одна куля застрягла в шиї над правим обойчиком, а друга ранила його в горішну часть легких, розторощила кість, викликала внутрішні кровотоки і застряла під скірою лівої лопатки. Стан здоровля Леніна є поважний. Його перевезено до Кремлю, куди покликано спеціялістів-хірургів.

Атентат на Леніна виконала відома терористка в Києві Дорге Каплян. В 1917 р. виконала вона в східній вивниці підчас переслухання атентат ножиком на вненавидженого революціонерами шефа жандармерії Новицького, який одначе не вдався. За се засуджено її на 13 літ привусових робіт.

Того самого дня убито в Петрограді комісаря для внутрішніх справ Урупського. Справник замаху зоветься Каннегісер. Він був передтим провідником народньо-соціялістичної партії.

Оба сі замахи є мабуть вислідом протибольшегицької акції соціяльних революціонерів, які постановили ужити проти большевиків того самого терору, яким послугувалися проти високих царських урядників.

Большевицьке правительство оголосило воєнний стан, яким вавяже народ до безпощадного масового террору проти ворогів совітської влади.

З приводу чуток про вихід із України німецьких військ.

Київ 30. серпня 1918.

З „авторитетних жерел" дізнається нинішнє „Відродження":

Знову приходиться констатувати появлення чуток про вихід німецьких військ із України. Чутки ці вже не один раз спростовувались із офіціяльних німецьких і українських жерел, але все-таки вони виникали, як гроби після дощу, як голови лернейської гідри. Цікаве було би знати, якими аргументами тепер вважуть користуватись московські імперіялісти та прихильники держави згоди, розповсюднюючі такі чутки.

Чехо-Словаки, а також прибувші на Мурман та в Архангельск Англійці далеко не досягають скількости одних німецьких військ на Україні. Одноразовий же терор ніколи не давав позитивних результатів і при тому померший генерал фельдмаршал Вейхгорн проводив на Україні не свою особисту політику. Взагалі повинно бути ясно, як 2×2=4, що і про ніякий вихід німецьких військ зараз не може бути й мови. І справді пригадаймо: чого Німці прийшли на Україну? Згідно умовам представника українського правительства метою приходу німецьких військ було: вигнання большевиків, наведення порядку й допомога розвиту України. Большевики вже прогнані і порядок майже всюди є, та чи буде він, коли підуть Німці. Чи опинається теперішня влада на достаткову силу, з якою вони могліб підтримати порядок на випадок виходу Німців? На це питання приходиться відмовити негативно, бо, як всім відомо, українська армія знаходиться „in statu nascendi".

Таком чином, коли б Німці сьогодня вийшли, то на другий день напевно до Києва прийшлиб большевики. Вся зроблена Німцями організація по заведенню порядка на Україні пішла би марно. Та й не в інтересах Німеччини мати сусіда, де бушують безпорядки і не характеріє Німців лишатися на півдорозі. Крім того, Німеччина реальні політики. Не ради одних прекрасних українських очей вони прийшли сюди. Не задармо вони тут проливали ріки крови багатьох своїх кращих синів.

Згідно Берестейському договору німці мали одержати в України 60 мілїонів пудів хліба до нікого врожею. Ні для кого не секрет, що вони багато вказаної скількости не одержали. Таком чином, Тепер, коли німці витягли каштани з огню — вони підуть ні з чим. Німці можуть зараз піти й через те, що ще не сформована міцна й сильна українська армія, що моглаб підтримати порядок в державі і через те, що ще багато не виконано умовин Берестейського договору.

Церковні відносини на Буковині

Чернівці 30 серпня.

Нинішна „Буковина" пише у вступній статі з приводу усунення митрополита Репти:

Цісарським розпорядком системізовано при митрополичій консисторії місце другого архимандрита і протопрезвітера при Николаєвій церкві, так що від тепер консисторя буде складати ся: а) з двох архимандритів як заступників владики; б) протопрезвітера катедральної церкви; в) протопрезвітера церкви св. Миколи; г) чотирьох платних консисторських радників двох почесних членів.

З того мають бути один консисторський архимандрит, протопрезвітер катедральної церкви, два консисторські радники і один почесний член румунської народности а другий консисторський архимандрит, протопрезвітер церкви св. Николая, два платні консисторські радники і один почесний член української народности.

Так то довголітна боротьба на церковнім полі увінчалася небивалим успіхом, хоч ще далеко не повним. Так то справедливість вимагала, щоби адміністратором іменовано тому, що митрополитом рускими були Румуни, Україна.

Так само зроблено нам кривду що український протопрезвітер іменований на церкву св. Миколи; не тільки філя катедральної церкви, так що канонічно являвся би український протопрезвітер немовби підчинений катедральному протопрезвітерови-Румунови.

Церков св. Миколи, це деревляна маленька незначна будівля і це малаби бути владичою церквою православних Українців на Буковині? Вибудувати свосї катедри на місци цеї маленької церковці неможливо довший час, бо є розпорядок, яким на 10 літ заборонястся будувати монументальних будов. Цим самим немовби санкціонсвано також виключне право Румунів до катедральної церкви, хоч до катедральної церкви маємо ми Українці чи не більше право, як Румуни.

Це сконстатували й самі Румуни, що до катедри ходять більше Українців, чим Румунів.

Переводячи рівноуправнення в православній церкві, кладучи конець довголітним сварам, лишимо нерішеним справу наслідства на митрополичій престол. Справедливість вимагає, щоби рав був митрополитом Румун, другий рав знов Українець і від цего справедливого домагання ми ніде відступимо поки того, що Румуни чванятся, що правительство їм обіцяло, що митрополитом буде Румун.

Українська місія в Швайцарії.

Берн 30 серпня.

Приїхав сюди радник українського міністерства д-р Лукасевич, як уповновласнений представник українського правительства, задля нав'язання дипльоматичних зносин між Україною і Швайцарією. В сій справі д-р Лукасевич вестиме переговори з союзною радою Швайцарії.

Вчора д-р Лукасевич відвідав президента союзної ради.

Національна бібліотека в Києві.

Київ 28. серпня 1918.

„Н. Р." доносить: Дня 23 серпня одбуло ся перше зібрання комітету для заснування національної бібліотеки української держави в Києві. Комітет поки що складається — з голови акад. В. Вернадського і членів: проф. А. Кримського, В. Кордта і С. Єфремова. За постійного секретаря комітету запрохано молодого українського вченого Євгена Перфецького.

В першому, організаційному, зібранню комітет обмірковував основи майбутньої національної бібліотеки. Бібліотека має задовольняти взагалі наукові вимоги включаючи в себе видання з усіх наречій людського знання, та спеціяльно українські, звертаючи особливу увагу на оддїл „Ukrainica". Задля придбання книжок і скарбів для обох оддїлів обмірковано деякий пляну заходів. Так, ухвалено послати спеціальних людей до Львова й инших закордонних центрів для закупки всіх, які можна здобути українських книг; обернутись до українських інституцій, а також до університетів, академій і наукових товариств за їхніми виданнями дублетами; подбати, щоб до національної бібліотеки були передані приватні книжні збірки таких людей, як К. Антонович, Б. Грінченко, Біловерський, Пономарів і ин. При національній бібліотеці має бути також рукописний оддїл, до якого вже подаровано цінні збірки проф. Кримського, проф. Тутковського і ин.

Найперше і найважче завдання комітету це знайти помешкання для національної бібліотеки, бо за теперішньої тісноти в Київі річ дуже тяжка. Постійного помешкання тепер нема, воно має бути збудоване. С. дізнається до міської управи з проханням уділити поки що частину публичної міської бібліотеки. Виробляється проект закличу до громадянства, щоб воно своїми жертвами, особливо книжками, допомогло збудувати справжню скарбницю знання, якою повинна стати національна бібліотека. З державних фондів асигновано на потребу поки що пів мілїона карбованців.

Українські „біженці" вертаються на Холмщину.

(УТА) Рівне (Волинь) 27 цвітня 1918.

Кореспондент УТА завітав у Ковель для освітлення життєвих умов і правного становища біженців, що повертаються на Холмщину. В Ковелі працює міжнародня комісія в справі повернення й розміщення біженців в складі: капітана Фрілінгауза з німецького боку, доктора Павла Васильчука з українського, доктора Яленського (Полякa!) з австрійського й інжинірa Штарка з польського боку.

В розмові з головою комісії капітаном Фрілінгаузом вдалося встановити от що:

На думку Фрілінгауза в інтересах України треба продовжувати справу реевакуації біженців також зимою, для чого пристосовано буде т. зв. „тендушки". Німецький уряд в усьому допомагає біженцям, в першу чергу допомагає їм найти і збудувати помешкання та господарські будинки. Найболючійше питання харчове. Німецьким властям в цьому напрямку приходиться багато працювати. Також допомагає український представник лікар Васильчук, який справив відкриттю в Ковелі двох кооперативів, що постачають людності пшено та инші харчі, але потрібна й урядова допомога. З свого боку німецький уряд допоможе перевозці, дозволивши харчі в військових ладунків. Ходакам не-ма чого приїздити на розвідки в свої села, а тотім повертатись назад за своїми поселянами, бо не даремно збитає велінниці, й через те, що біженці, які повертаються, завше зустрінуть з боку німецьких властей доброзичливе відношення.

Що до правного становища біженців, які повернулися, капитан Фрілінгауз сказав, що вони обирають старостів, села гуртуються в волости, на чолі волостей стоять війти, які працюють в контакті з місцевою комендатурою, при котрій заведено посади українських комісарів. При комендатурах є лікарні, взагалі комендатура допомагає біженцям, доглядає за санітарним становищем сіл. У біженців, що повернулися, ніякої реквизиції не роблять, але у подности, яка осталася, иноді доводиться реквізувати потрібні речі, за що справно платять гроші. Тепер через Ковель щоденно проходять коло 2.500 чоловік.

Біженці сміло (!) можуть повертатись на Холмщину, бо тут вони зустрінуть щиросту (?! — ред. „Діла") допомогу властей. Врешті, капитан Фрілінгауз порадив кореспонденту УТА оглянути біженецький табор у Ковелі, що міститься в бараках військового часу. Підчас огляду у таборі була незначна кількість біженців, які живуть тут не більше двох день. Табор поділено на відділи — чоловічий та жіночий, відділ для семейних.

Скороченне фронту Німцями.

Англійські війска заняли Кеммель.

В повідомленні німецького генерального штабу з 1. вересня читаємо:

Між Іперн і Ля Бассе ми скоротили наш фронт, уступаючи з луку, висуненого до Hazebrouck. Притім полишили ми ворогови гору Кеммель. Рухи, які ми перевели перед кількома днями, ворог не доглянув. Вчера Англійці значійшими силами пійшли приступом на наші давні становища. Наші мішані відділи, полишені в передполю наших нових становищ є з ними в боєвій лучности. Неприятель заняв Кеммель і посунув за нами через Bailleul-Neuf-Berquin і через Lawe. На шляху Аррa-Камбре напер англійської піхоти спинився перед нашими становищами. Слабше понов. ювані ворожі наступи до вечера між Decourt-Vaulx-Vraucourt були без успіху. В боротьбі зі змінними успіхами, Bullecourt і Decourt остали в руках ворога. Між Morval і Perconne нагальні наступи англійських і австрійських дивізій. Їх відперто між Морваль і на південний захід від Bancourt. Наслідком протинаступів здержано Tou hz-vers. По закінченню боротьби, наші становища ще дальше на південь тягнуться вздовж шляху з Bouchavesnes до Perconne. Ворожі проби, що-би перепрявитися через Сомму під Brie і St. Christ, ми унеможливили. Французи сильно напирають між Сомсою і Оавою на становище над каналом і горби на північний схід від Ноуон.

Сильні наступи французьких дивізій вечером здержали ми огнем перед нашими становищами. Так само відперли ми ворожі наступи між Ісуд, далше між Beburieu і Morlincourt, на північ від Villers-les і над Оавою під Breigny. Між Оавою і Аснею вчера вечером по надзвичайно сильним гарматнім вогни, бій піхоти знов розгорівся. По обох сторонах Champs ворог напер нас значними силами в низини Aletie. Протинаступом привернули ми давне становище. Вичером значні неприятельські сили виступили до одностайного наступу, однак ми його відперли, по части в протинаступі. На схід від Juvigny ворог поступив аж до Terny Sorny. Там місцеві резерви його здержали. В области прилягаючий на південь аж до Есни, кілька разів поновлювані наступи ворога розбилися перед нашими становищами.

Вечером: Боротьби між Скарпою і Сеймою. Напір Англійців там на загал вдержаний. В деяких місцях зіпхнули вони наші становища в зад. Між Оазою і Есною відперто частинні наступи Англійців.

НОВИНКИ.

Львів 3. вересня 1918.

— **На ласку Полякам.** З Мушини нам пишуть: Свого часу поміщений був в українській пресі заклик, щоби в осідку суду повітового творити комітети до розділу одежи та чобіт між найбільше потребуючих. На сей заклик завязався в Мушині український комітет під проводом о. декана Михайла Дорошського. Про уконституованнє та склад комітету донесено де треба було тай ми сподівалися леда день дальшої акції. Аж тут довідуємося, що централа зігнорувала цілковито наш комітет, а розділ одежи та чобіт віддали польському комітетови, до котрого для ока людського прибрала, розуміється, маститого о. Володимира Козловського з Поворозника. Зваживши, що комітет польський уконституувався більше ніж 2 місяці пізнійше, зваживши дальше, що округ мушинський є чисто український, покажеться поступованнє централі в сім случаю як ярке надужитте і знасилуванне всяких норм справедливости. Таким чином чисто український судовий округ опинився в зависимости від ласки польського комітету котрий, розуміється, не занехає заосмотрити передовсім потребуючих та непотребуючих польських мешканців Мушини, полишаючи відпадки для Українців дійсно потребуючих.

— **Поворот на Україну.** Міністерство внутрішних справ видало розпорядок, яким горожанам української народньої республіки, інтернованим в Австрії, военним закладникам, полоненим і тим, котрі тут перебували з власної волі, довволює повернути на Україну. Пашпорти буде їм видавати дирекція поліції.

— **Ювилейний стипендійний фонд „Просвіти".** Виділ філії Т-ва „Просвіта" ім. Маркіяна Шашкевича на львівський полудень зійшов на засіданню в д. 14. червня у вікові 50-літні роковини діяльности Товариства „Просвіта" живим памятником: сотворити ювилейний стипендийний фонд 50.000 К. з котрого проценти призначені будуть на стипендийні підмоги для учеників — дітий селян, робітників та ремісників львівського повіта на науку ремесла, промислу, торговлі та рільництва.

— **Рабунковий морд.** Нам пишуть: 26. с. м. приїхало до Микулинець двох селян (казали, що з Соколова) і привезли бочку меду на продаж. Мід той купили микулинецькі купці Маркус Аверман і Алтер Вольфенгаут. Ті сторонні люди казали, що мають вдома ще 4 бочки меду і намовляли жидів, щоби з ними їхали, а они їх опісля разом з медом назад до Микулинець відставлять. Жиди згодилися, забрали гроші і перед вечером виїхали з Микулинець. На богатковецьких степах кинулися оба селяне на жидів, казали дати всі гроші, а обох жидів порізали. Аверман згинув на місци, а Вольфенгаут з підрізаним горлом притаївся і коли троха прийшов до себе, доволік ся до найблисшого села, звідки його привезли до Микулинець. У Авермана взяли опришки 14.000 К. а у Вольфенгата 3.200 К.

— **Заборона чорносотенних демонстрацій.** Київські газети доносять урядово: До міністерства внутрішніх справ надходять відомости, що в ресторанах разураз улаштовуються демонстрації, направлені проти державного строю України. По бажанню відвідувачів ресторанів оркестри грають монархичні — російські пісні, як наприклад „Слався Слався", при чому присутні вислухують це навстоячки, оддають честь, додають часом в кінці відповідні вигуки. З приводу цього міністер внутрішніх справ видав такого наказа: 1) участників таких демонстрацій затримувати, випроваджувати в Московщину щоб вони там з честю могли на ділі, а не при ресторанних гульбищах, виявити свою відданність дорогим для них політичним ідеям, 2) господарів ресторанів і діріжорів оркестрів притягати до відповідальности за участь у демонстрації проти держави.

— **Холера в Галичині і Холмщині.** Міністерство здоровля оголошує, що в Галичині до 30. серпня було 4 случаї азійської холери, а се 2 в Радехові, 1 в Бродах і 1 в Старих Бродах. На холеру захорували особи, котрі прибули з Росії (чи з України?). Крім того доносять урядово з Люблина, що в Холмі справджено також 2 случаї холери у еміграитів, що вернули з Росії. Крім вище поданих случаїв — як доносять польські газети — є в Галичині дальші случаї холери: в Бродах занедужало 3 Жидів, що прибули з Росії чи України. В самій Галичині не відкрито до тепер огнища сей пошести. Дотепершні зарядження, які видали санітарні власти в Йскові, щоби огнища сей пошести здавити, дотичать тепер таборів, вертаючих з полону, а староство в Бродах видало відповідні зарядження для цивільного населення. У Львові, по стверджению перших случаїв холери в Галичині, зарядив фізикат застрені приписи, які відносять ся до надвору осіб, що прибувають з Польщі, України і Росії. Такі особи були зразу до тепер під надвором в огляду на небезпеку тифу і були піддавані оглядинам що третий день, від 31. серпня однак обозвані заголошуватися щодня в бюрі фізикату через 5 днів від дня, коли переїхали границю.

Народний фонд.

Зібрані датки належить пересилати до Краєвого Союза кредитового у Львові, Ринок 10., ч. вкл. кн. 5000.

Оповістки.

Второк, 3. серпня 1918.

Нині: греко-кат.: Тадея ап. — римо-кат.: Врід. Станислава.

Завтра: греко-кат.: Агатоніка м. — римо-кат.: Роваліїдів.

Театр. | „Багряна буква „Е", незвичайну і в повнім значінню слова сенсаційну драму в 5-ти частях висвітлюють тепер кіна: Коперник (Коперника 9) і Марусенька (пл. Смольки 5). В головній ролі маестатична стилева італійська артистка Мата Новелі. В обох кінах прегарна музична ілюстрація! Чудове доповненне програми. В кіні „Марусенька" початок вже о год. 3 тій пополудни.

| **Вписи** до 4 класової м'шаної школи У. П. Т. ім. Короля Данила при вул. Жовківській ч. 62 відбудуться дня 2 і 3 вересня від год. 9—12 і від 4—6. — Управа.

| **Вписи і вступні іспити до торговельної школи Тов. „Просвіта"** у Львові вул. Корнякгів ч. 1, III поверх (Народний Дім) будуть відбуватися в днях від 4. до 7. вересня 1918 від год. 10 до 12 перед полуднем. До впису треба принести метрику, шкільне свідоцтво і свідоцтво щеплення віспи. До приготовляючої кляси приймаються учеників і учениць з укінченою школою народною і 13. роком життя по вложенню вступного іспиту до I. кляси з III. кляси виділової, або середної школи і 14. роком життя, згляднo на основі вступного іспиту.—Управа школи. 3—4 407

| **Вписи до нової укр. школи і фребльвської шкілки** відбудуться дня 10, 11. і 12. вересня. Ближші інформації подадуть часописи. Письменні вголошення приймає управителька школи Софія Олеськівна, вул. Садовницька 38.

| „Вінчанє п. Михайла Кравчука, укінч. богослова, з п. Володимирою Дорош, відбулося дня 27. серпня с. р."

| **Дорогим Приятелям, що захвили нам** свої співчуття в приводу смерти нашого найдорожшого сина і облегшили наш біль, складаємо щиру подяку. Городок в серпни 1918 — Анастазія з Голінатих і др. Кость Кисілевський. 341.

— **Український Робітничий Дім у Львові.** Читальня просвіти ім. Івана Франка в таборі виселенців в Гмінді на своїх останних загальних зборах порішила дати весь свій маєток як основний капітал на куплене або вибудоване українського Робітничого Дому у Львові. Також чит. Просвіти ім. Тараса Шевченка дала одну акцію „Українського Банку" у Львові на 400 К на ту саму ціль. На ліквідаційних зборах чит. ім. Івана Франка вибрано кураторію, що має заряджувати тим фондом і старати ся о його побільшенє. Підписана кураторія зложила в „Земельному Банку гіпотечному" у Львові квоту 3520 К, має одну акцію „Укр. Банку" 400 К і готівку 90 К 46 с. — разом 4012 К 46 с. Тепер звертають ся підписані до всіх працюючих людий Галичини і Буковини з заявом, щоби хоч найдрібнійшими датками причинили ся до вібраня такої суми грошій, щоби в столиці австрійської України і українське робітництво мало центр свого житя. Гроші треба слати на адресу „Земельний Банк Гіпотечний" Львів, Підвалє 7 для „Українського Робітничого Дому" у

Великий Календар-Порадник

в справах відбудови, воєнно-адміністраційних, військових і господарських

виредагований

ВОЛОДИМИРОМ ЦЕЛЕВИЧОМ і ЮРІЄМ ТАНЧАКОВСЬКИМ

при співучасти найвизначнійших фаховців правників і агрономів

вийде при кінци місяця вересня 1918 р. в друку, та появиться в розпродажи. 436 1–1

Львові. — Гмінд, 1. мая 1918. Анна Сирольська, Ірина Олеськова, Іван Вовчук, Гриць Гер[illegible]имчук, Омелян Бачинський, Емануїл Сандул і д-р Лев Ганкевич.

†

ОКСАНА СІТНИЦЬКА

найдорожа донечка Івана Сітницького професори ц. к. академічної гімназії і Олени з Заячківських, ученица II. класи гімназіальної С. С. Василянок, по коротких і тяжких терпінях заснула в Бозі дня 22. серпня с. р. в Сигарові повік прожившя 11 літ.

Маєте родину, яка наслідком Вашої передчасної смерти може остати без забезпечення.

Щоби се нещастє від неї відвернути, обезпечити ся на житє в VIII. военній позичці в одинокім українськім Товаристві обезпечень на жите і ренти **„КАРПАТІЯ"** у Львові вул. Руська ч. 18

З обезпечення платите щорічні премії тільки тоді, коли будете жити. Коли ж Ви — не дай Боже швидко померли б, Ваша родина вкрай по Вашій смерти дістане від **„КАРПАТІЇ"** цілу обезпечену суму і буде забезпечена.

Отже навіть за пару щорічних премій родина дістане цілу обезпечену суму.

XII. 9. 1–?

Український військово-науковий орган.

„Військового Наукового Вістника" 1918. кн. I. II. Київ, Видання укр. Генерального Штабу.

Обі книжки роблять гарне вражіння своїм мистецьким зовнішнім виглядом і доладним цікавим змістом. Безумовно, маючи військово наукове значіння, вони приступні також і для читання невійськовим, завдяки тому, що майже всі теми мають суспільний характер.

В першій книзі звертають на себе увагу статті: п. п. М. Мамонтова — „Державна оборона України", Н. — „Крайова або територіяльна система поповнення" і редакційна „Збройна сила Швейцарії". Всі статті написані цінком літературне і з повним знанням тих завдань, які стають на чергу перед Самостійною Україною. Червоною ниткою переходить в них щирий український патріотизм, оздоблений світовим знанням справи. Всі три автори говорять власне на одну тему: державну оборону України. Коли з першої читач ясно бачить необхідність оборони України власною дужою армією, яка в ці часи може вважатись найліпшим грунтом для існування молодої самостійної держави, бути „найвернішим покажчиком її державної незалежности і міжнароднього значіння", то в другій статті ми маємо вже проект, по якому треба будувати нову, демократичну армію, а саме: на місцевій (територіяльній) системі поповнення. Нарешті, третя стаття подає нам зразок такої народньої армії, являючи збройну силу Швейцарії. Поминаючи силу цікавих заміток хронікального і інформаційного характеру, що хоч і мають значіння і цінність, але роблять неприємне вражіння своєю розкиданістю і всіляко-різнокольоровим виглядом, — чого, до речи сказати, в другій книзі далеко менше, — треба на хвилю зупинитись на нашій белетристичній замітці Сестри Милосердя — „Затворові прекиття" (Єгарів, Муравьов, Ремньов). Написана гарною живою мовою, замітка не має значіння, розуміється, не художньо-літературне, — бо цеж тільки научний образок життя, — а суспільно-історичне, бо, на превеликий жаль, в літературі ще й досі ми не виходимо бодай тіні недалеко минулого. Хоч, безумовно, своєю большевизму не дуже залишать в думках сучасників немарущі малюнки. Так що літературна замітка Сестри Милосердя „не претендуючи на значіння в мистецтві", як раз має вагу для певної площі нашого минулого.

У другій книзі з величезним інтересом читаються статті: Із. Смоланинова — „Державні інтереси України", редакційна — „Позапризовна підготовка населення", В. А — „Позбавлення від большовиків на правобережній Україні" і Військового Юриста — „Армія і політика". Цікавим справді є д. Смольниців натякує для завдань нашого часу такі точки: мир, земельна реформа, розвиток промисловости нарівні з шкільною освітою, полагодження державної скарбниці, нарешті — утворення міцної народньої армії, перенятої патріотизмом. Стаття „Позапр. підгот. населення", далеко не вичерпуючи справи, пополяризує ідею військово спортивних товариств, які можуть відограти, — і, безумовно, відограють — величезну ролю в охороні своєї батьківщини. Автор порушив надзвичайно важливу справу, важність якої ми мали нагоду спостерегти підчас минулої руїни: тільки дякуючи Січовим Стрільцям ми схоронили рештки хоч якоїсь шанобн національної. Зажасмо, що і в нас знайдеть я свій Кирило Трильовський.

Не подаючи далі змісту книжки, вкажемо наприкінці, що журнал, безумовно, збільшує пасрти нашої невирущої культури. Про дрібні хиби ми не згадуємо, бо, цілком зрозуміло, їх аж занадто не легко уникнути, зважаючи на увагу маш важкий час і взагалі трудність утворення нового органу.

(Шлях.) І. Грицай.

Готові формулярі подань о

урльопи для жовнірів до осінних робіт

(по німецьки) в ціні 30 сот. за штуку можна дістати у О. Танчаковського, Львів, Ринок ч. 10 І. п. Провід Повода. — На рекомендацію почтову пересилку належить долічити 80 сот. — Хто замовить 100 шт. дістане 10 шт. безплатно в додатку. 375 4–3

Вдова по священику

прийме діти на станцію. Оплата в части врівнягами. Львів, ул. Зимкова ч. 8. І. пов. 428 2–1

Ученицю VIII. кл. гімн. пошукує лекції в Станиславові за мешкане і об. з. Зголошення просить ласкаво на руки М. Бандури бурмістра в Надвірній. 425 2–1

Академіка інструктора

або інструкторки пошукує ся на цілий рік для підготовлення ученици на третий рік семінарія учительського. Услівя на адресу Евген Лазанецький, Турильче коло Борщева. 421 2–1

СПІВАНИК УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

В оправі: Складанки в красках, 128 стор., 83 пісні з нотами на один голос, 68 образків. Прегарна книжка. Ціна 5 кор. — Жадати за посилкою: **Zentralleitung der ukrainischen Legion, Wien VIII., Lederergasse 20.** — В листі треба слати К 5·70 накупу. VIII. 15–3

Маркс Гіршенфельдер

фабрика складових частий до самохоту і літаків і фабрика мегалів та будівельного окуть.

Львів, вул св. Анни ч. 11. а

Фабрика: Відень XIII. Anschützgasse 32.
Відень XV Haberlgasse 16.
Firsdorf коло Wiener-Neustadt.

389 4–12 (N. Ost.)

„Herbaton"

2 ложечки гербатону дати до шклянки кипячої води, а наступить найліпший чай з рому. HERBATON при розслідуванню через к. к. уряд до розслідування пожиги, уважно значно ліпший від всіх инших сурогатів. Продає ся на літри, фляшка просить приносить. **Ціна за 1 літру у Львові 5 кор.** — Для відпродавців ціни в бочках знижки. — У Львові продає фірма ГІРШ РАТ, ул. Скарбківська 2. — На більші замовлення просить відноситися впрост до фабрики HERBATON. Казимир Людвинський, Краків, Бракна 5. 373 4–4

НАДІСЛАНЕ.

АДВОКАТ

Д-р СТЕФАН БРИКОВИЧ

відкрив в **Тернополи** адвокатську канцелярію при вул. Коперника 18. (партер). 178 11–?

ОГОЛОШЕНЯ.

Мешкання для студентів на доходом жидности при родині — вул Ріяьярська 3. І. п. 413 2–2

Прийму на мешкання і харч одного ученика в наших клас середних шкіл. — Зголошення: Пуляк, Львів, Замарстинів 66. 474 2–2

Пошукую інстрактора(ки) до двох дівчат в 4 кл. народної школи і 4 кл. ліцеальної. — о. Іван Гринишин в Маковій, п. Работичі. 412 2–2

Сарапта до першого правничого іспиту визложичу негайно куплю — Зголошення до 15. вересня слати: Leutnant Huba A. Landwehr-Spital, Rzeszów. 379 2–2

Іспитований дам в добрим голосом та довгою практикою, пошукує місця. — Ласкаві зголошення на адресу Андрій Котович в Бенькові 401 2–2

Вдовиця з дома дівчатками літ 5 і 6 шукає старшої доброї та щирої господині котра знала добрим вихованим дітей, господарством, та добре уміла варити. Яко заплата добрий ліжок. Першенство мають в провінції — Під адресою: Н. Граиковський, вул. Польна 47., Львів. 414 3–4

Учительки до науки 2 дівчат в III. кл. народної пошукую на цілий рік. Ласкаві зголошення з поданням условій прошу слати на адресу: о. Иосиф Ганяк в Лопянці п. Балигород. 431 1–3

Пошукую учительки (семінаристки) на цілий рік до двох учениць в VII. і VIII. класи виділової. Гонорар після мови. о. Ед. Косиновський гр. кат. парох в Чолганах, почта Болехів. 433 1–3

Без патинини і шитя, Робітня пончіх вул. Леонтовича 21. партер, — з 3 ес хелевок підробляє 2 парі пончіх дамських, мужеських або дитинних. 385 3–3

„НОВИЙ ЧАС"

ЗАПРОШЕНЄ ДО ПЕРЕДПЛАТИ.

Ілюстр. суспільно-екон. і літер., тижневик виходить з 5. вересня 19 8.

Світ. події. Укр. господарство, народне, краєве, громадське, військове, сільське, різьбяне, домашнє, кухонне. Промисл. Торговля. Кооперативи. Красна-літерат. штука. Жіночі справи і ін. ріжні. Головна практичного життя. — Передплата на рік К 20·—, для практичного життя. — Передплата на рік К 20·—, на пів рік К 10·—, до кінця 1918 р. К 10·—.

Ред. і Адмін. „НОВИЙ ЧАС"

Львів, вул. Руська ч. 3.

Вел. накл. трудности зновонабуття нас просить ПП. Публіку о скорі замовлення. Долгі на повільні ми радо витає.

Відповідає за редакцію А-р ВАСИЛЬ ПАНЕЙКО

З друкарні „Діла", Львів, Ринок ч. 14.